

וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן אֶל מַחֹץ לְמַחְנֶה וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נֶרְפָא וְגו'¹. יש לדקדק תיבת 'והנה' הוא מיותר לגמרי, שהיה לו לומר ולכתוב 'וראה הכהן שנרפא וגו'.

ויש לפרש על פי פשוטו, דאיתא במפרשים הקדמונים² ובפרט באור החיים הקדוש³, שרפואת המצורע תלויה דוקא בהסגר ובישיבה מחוץ למחנה - להודיע שאין החולה רפואתו תלויה בטבע; כי מטבע החולאת המצורע הוא עיפוש הדם כידוע, וזה בא לאדם מעצבות וממרה שחורה, על כן מהראוי היה שתהיה רפואתו בדרך כל הרפואות בדרך הטבע, לעסוק בסמים המשמחים אותו ולישב בסוד המשחקים, וישיבת האדם בדרך גורם לו עצבות יותר ויותר, עיי' בדבריהם ז"ל.

ונראה לי ליתן סעד לדבריהם ז"ל, כי בודאי רפואת המצורע הוא עיקר תלויה בתשובה שלימה ועזיבת החטא לגמרי⁴, ובודאי מדרכי תשובה להיות לבו נשבר מאד מחמת מרירות החטא⁵, ובודאי כשאדם מתבודד לבדו יוכל לפשפש במעשיו היטב ולשבר לבו באמת בהכנעה גדולה⁶, וזהו טהרתו. אבל קשה על זה, כי על ידי שבירת לבו ועצבונו על עונו יגבר החולי יותר, כי כן מדרך

1 ויקרא פרק יד: (א) וַיִּדְבֹר יִזְקֶךָ אֶל־מִשֶׁה לְאָמֶר: (ב) זֹאת תְּהִיֶה תּוֹרַת הַמַּצְרֵעַ בְּיוֹם טְהַרְתּוֹ וְהוּבָא אֶל־הַכֹּהֵן: (ג) וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן אֶל־מַחֹץ לְמַחְנֶה וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נֶרְפָא נִגְעֵי־הַצֶּרַע מִן־הַצֶּרַע: (ד) וַיִּצְוֶה הַכֹּהֵן יִזְקֶךָ לְמַטְהַר שְׁתֵּי־צַפְרָיִם תְּחִילַת טְהוֹרַת וְעַץ אֶרְז וְשִׁנֵּי תוֹלַעַת וְאַזְבִּי: **בעל הטורים** ויקרא פרק יג (תזריע): (ה) והנה הנגע. לשון "והנה" נופל על דבר שלא נודע קודם לכן (חייוש), כמו בכאן שהיה סגור עד עתה. וכן והנה היא לאה (בראשית כט כה) (עי' מגילה יג ב):

הכתב והקבלה: (ה) והנה הנגע. מלת הנה בא בדברים הנפלאים בעינו המספר והשומע, ויורה על זרות וחדוש, כספור דברי החלום והנה אנחנו מאלמים אלמים, והנה עומד על היאור, והנה חלום, בבקר והנה היא לאה, ובא כמלת הקריאה (אינטרעקציאן), הנה נא לי שתי בנות; ובמקומות רבות כולל דבור המציאות: היה, יש: הנה באהל, הנו בידך (ער איזט), הנני (איך בין), הננו עבדים לאדני (וויר זינד), ובכל פרשה זו אין לפרש מלת הנה רק **להוראת מציאות הדבר בדבר, כי אין כאן מקום לזרות וחדוש ולא אל הקריאה**, והמתרגמים בפרשת זו הנה (זיהעל) כמלת הקריאה טועים ומשחיתים המליצה, ועי' מה שכתבתי בפרשת לך לך הנה נא עצרני.

2 אלשיך פרשת מצורע: הרופא לכל תחלואיו של אדם, הוא האיש המוכה אשר הוכה בעונותיו, הוא הרופא אומן והמטהר את נפשו. והוא, כי בראות הכהן והנה בהרת לבנה והיא הפכה שער לבן אשר הם סימני עון אשר חטא אשר בנפשו ונכתם עונו בעור בשרו, ויצו עליו הכהן להסגירו, כי הלא איך יתרפא עוֹדוֹ שֶׁם, ומה גם כי הוא הפך הטבע להרפא על ידי הסגר, כי אדרבא שם יתעפש דמו בקרבו. אך אין זה כי אם כי יתן אל לבו גרמת נזקו כי עונותיו הטו אלה, וישב אל ה' וירחמנו ומעונו יטהרנו, ואז בצאת ממסגר נפשו יראה הכהן כי נרפא הנגע וטהור יאמר לו. ואם לא עשה תשובה או שעשה ולא עשאה ראויה, יראנה הכהן והנה הנגע עמד בעינו והסגירו שנית, ואז יחרץ, ואשר לא תקן בראשונה יתקן בשניה, לשוב עד המכה ואז מחץ מכתו ירפא. ויראנו הכהן בהרותיו והנה מראהו טוב, כי נרפא הנגע בתשובת המנוגע עצמו. אך אם בהסגרו לא היה שם עד ה', ימים על שנה שיהיה מוסגר לא יראה בו מראה טוהר ולא יטהרנה הכהן וטמא יהיה כל הימים אשר הוא חי. כי אין בכהן לרפא את הנפש, רק לגזור על הוראת עניינה אם טוב ואם רע. נמצא לפי האמת כי הרופא העצמי לנפש על כל תחלואיה, האיש המוכה ולא אחר. כי הוא היודע מורת נפשו, ובקי בכל אשר עוותו מכל האדם אשר על פני האדמה, לשוב מכל עון ופשע וחטאה כי משחית נפשו, הוא יעשנה ויתקנה כי יבא ליטרה. ואחרי כן ה' משמים יהיה בעזרו, כי הבא ליטרה מסייעין אותו לגמור תשובתו ולהראות סימני טהרתו ותרופת נפשו בהשנות המראות מרעה לטובה:

3 אור החיים ויקרא פרק יד פסוק ב - ד (מצורע): להיות שהצרת כפי הטבע תכונתו תתהווה מעפשות זיהום הגוף ותגבורת המרה אשר תתגבר באדם ועושה רושם בבשרו, ודבר זה יסובבנו העצבונו וצרת הלב ושמונו השכל, והרפואה הטבעית לזה היא הרחקות העצבונו ועניינים המרחיבים לבו של אדם ומשמחים אותו, והנה בבוא נגע צרעת על האדם יכול אדם לומר כי חולי טבעי הוא אשר יקרה להאדם, ובאמרו לו כי הוא זה בשביל לשון הרע לא יאמין ולא יצדיק הדברים, לזה נתחכם אל עליון וצוה שישגר המצורע בדרך ישוב ובגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה, ודברים אלו הם כפי הטבע נגדיים לרפואת סיבת הנגע ואדרבה יולידו הנגע מחדש, וכאשר יראה האדם שהגם שעשה דברים אלו שהם נגדיים אף על פי כן על ידי שהרהר תשובה והתודה חטאתו כי בעונו אשר פשט לשונו גילה הנגע את עינו וישוב מחטאתו ויטהר לשונו ויראה כי הפך הנגע את עינו בזה ידע ויוכיח הוכחה ברורה שלא בא לו הנגע אלא לצד שדבר לשון הרע, והוא אומרו זאת תהיה תורת מוציא שם רע, והכרת הדבר והוכחתו ביום טהרתו, שהגם שעשה דברים נגדיים לחוליו כנזכר אף על פי כן נטהר, בזה ידע כי תורת לשונו הרע הוא זה ולא מקרה הטבעי כחושבי מחשבות און וישמור פיו ולשונו, והוא מה שגמר אומר נרפא נגע הצרעת מן הצרוע פירוש מן הצרוע באה רפואתו ששב ורפא לו:

4 זוהר כרך ג (ויקרא) פרשת מצורע דף נג עמוד א: ביום טהרתו והובא אל הכהן מאי קמ"ל משמע מאן דאית ליה לישנא בישא צלותיה לא עאלת קמי קודשא בריך הוא דהא אתער עליה רוחא מסאבא כיון דאהדר בתשובה וקביל עליה תשובה מה כתיב ביום טהרתו והובא אל הכהן וגו', וראה הכהן וגו':

פנים יפות ויקרא פרק יד פסוק יח (מצורע): ענין המצורע שהוא מאת השי"ת כדי שיתעורר אל לבו לשוב בתשובה על החטא שנגעים באין עליו, ואם אינו מכיר בו נעשה מוחלט ומגיע לו עונש על עונו, לכך כשנתעורר בתשובה ונתרפא מאת ה' צריך כפרה כפולה על החטא ועל הפגם במדותיו יתברך:

5 ספר שערי תשובה לרבינו יונה שער א אות יא: ודע כי מי אשר חטא על דרך מקרה, כי התאוה תאוה ויחזק עליו יצרו ויתקפהו, ולא נחלצו רעיוניו וחושיו בפגעו בו, ולא מהרו לגעור בים התאוה ויחרב, על כן יגורו היצר בחרמיו, ונפל במכמוריו לפי שעתו ועתו, בהיות רוח היצר רע מבעתו, ולא מאשר חפצו ורצונו למצוא עונו, ולעשות כמוהו אחרי זאת - ראשית תשובת האיש הזה החרטה, ולשים יגון בלבו על חטאתו ולהיות נפש נענה ומרה כלענה, אחרי כן יוסיף בכל יום יראת ה' בנפשו, ויתן חתת אלקים בלבבו בכל עת, עד אשר יהיה נכון לבו בטוח בה',

ספר שערי תשובה לרבינו יונה שער א אות יג: יג ומדרגות התשובה ומעלותיה לפי גודל המרירות ועוצם היגון. והיא התשובה אשר תבא מדרך טוהר הנפש וזכות שכלה, כי לפי שכלו וכפי אשר תפקח עיניו ירבו ויעצמו במאד מאד יגוניו ברעיוניו על רוב עוניו,

6 מאור ושמש במדבר פרשת מטות: שיש כמה חושים באדם; חוש הראיה, וחוש השמיעה, והמישוש. וכאשר מתבודד האדם ומקשר עצמו בהשי"ת - אזי כל החושים הנ"ל יבטלו ממנו, ויכללו בהמוח; ובל רואה, ובלתי יודע מה שנעשה לפניו - כי כל החושים יוכללו בהמוח מחמת השתוקקות להשי"ת, ומדבק עצמו במוחות עליונים, ומקשר עצמו באין - סוף ברוך הוא..

הטבע כנ"ל; אבל זאת הוא באמת מי שמשבר לבו לגמרי בהכנעה גמורה לפני הבורא יתברך - בודאי יבא לו שמחה גמורה מזה העצבות⁷, כידוע מזוהר הקדוש (ויקרא ח א)⁸ על פסוק (תהלים ק ב) עֲבְדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה, עִישׁ.

אבל זאת הבחינה אינו מבין אדם על עצמו ולא שום אדם אחר אם יש לאדם בעל תשובה שמחה, מחמת שתמיד מתמרמר בשברון לב על עונו - רק גדולי הצדיקים, או כשאדם הולך זמן רב בתמידיות בזה הדרך שמשבר לבו לגמרי בהכנעה גמורה. לעבודת הבורא ברוך הוא באמת - אזי מרגיש גם כן בבואו השמחה בלבו בעת תשובתו הרמתה? בהכנעה גמורה.

ופירוש הפסוק כך הוא, ויצא הכהן וראה והנה ואין 'והנה' אלא לשון שמחה, כידוע במדרש (במדב"ר ג ד) על פסוק (שמות ד יד) והנה אֶהְרֹן אֶחֱיָךְ וגו' וְרָאָךְ וְשִׂמַח בְּלִבּוֹ¹⁰. וזהו הפירוש, שראה הכהן והנה דהיינו זה המצורע נשבר לבו בקרבו כל כך עד שבא גם כן לשמחה מחמת תשובה - אז נרפא הנגע בודאי שמחל לו הקדוש ברוך הוא, כי בודאי עשה תשובה נכונה כתיקונו, כמובן

⁷ תניא ליקוטי אמרים פרק כו: ומ"ש בכל עצב יהיה מותר פי' שיהיה איזה יתרון ומעלה מזה הנה אדרבה מלשון זה משמע שהעצב מצד עצמו אין בו מעלה רק שיגיע ויבא ממנו איזה יתרון והיינו השמחה האמיתית בה' אלהיו הבאה אחר העצב האמיתי לעתים מזומנים על עונותיו במר נפשו ולב נשבר שע"י זה נשברה רוח הטומאה וס"א ומחיצה של ברזל המפסקת בינו לאביו שבשמים כמ"ש בזהר ע"פ רוח נשברה לב נשבר וגו' ואזי יקוים בו רישיה דקרא תשמיעני ששון ושמחה וגו' השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה וגו' וזהו טעם הפשוט לתיקון האר"י ז"ל לומר מזמור זה אחר תיקון חצות קודם הלימוד כדי ללמוד בשמחה אמיתית בה' הבאה אחר העצב

⁸ זוהר כרך ג (ויקרא) פרשת אחרי מות דף נו עמוד א: רבי יצחק פתח (תהלים ב) עבדו את יי' ביראה וגילו ברעדה, וכתוב (שם ק) עבדו את יי' בשמחה באו לפניו ברננה, הני קראי קשיין אהדדי, אלא הכי תאנא עבדו את יי' ביראה דכל פולחנא דבעי ב"נ למפלח קמי מאריה בקדמיתא בעי יראה לדחלא מניה ובגין דחלא דמאריה ישתכח לבתר דיעביד בחדוותא פקודי אורייתא, ועל דא כתיב (דברים י) מה יי' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה, וגילו ברעדה דאסיר ליה לבר נש למחדי יתיר בעלמא דין, האי במלי דעלמא אבל במלי דאורייתא ובפקודי דאורייתא בעי למחדי, לבתר ישתכח בר נש דיעבד בחדוותא פקודי אורייתא דכתיב עבדו את יי' בשמחה,

⁹ שמואל א פרק ז: (טו) וַיִּשְׁפֹּט שְׁמוּאֵל אֶת-יִשְׂרָאֵל כָּל יְמֵי תִיּוֹ: (טז) וְהָלַךְ מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה וְסָבַב בֵּית-אֵל וְהִגְלָל וְהִמְצָא וְשָׁפַט אֶת-יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל-הַמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה: (יז) וַיִּתְּשִׁבְתוּ הַרְמְתָהּ כִּי-שָׁם בֵּיתוֹ וְשָׁם שָׁפַט אֶת-יִשְׂרָאֵל וַיְבֹרֶךְ שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה: פ

¹⁰ שמות פרק ד (שמות): (ג) וַיֹּאמֶר בְּיָדִי אֲדַגֵּי שְׁלַח-נָא בְיַד-תְּשַׁלַּח: (ד) וַיִּסְרְאֵף יְקוֹק בְּמִשְׁהוֹ וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶהְרֹן אֶחֱיָךְ הֲלֹא יִדְבָר וַיִּדְבָר הָאֵל וְגַם הִנֵּה הוּא יֵצֵא לְקִרְאֲתְךָ וְרָאָךְ וְשִׂמַח בְּלִבּוֹ: